

Samuel Pobijak:

Je obrana vlasti naozaj povinnosťou a vecou cti občanov?

Túto otázku si kladiem hneď na úvod, pričom jej zodpovedanie ponechávam na záver úvahy. Ústava Slovenskej republiky je základným zákonom štátu. *Ex constitutione* vyplýva že obrana vlasti je povinnosťou a vecou cti občanov. Ustanovenie predpokladá právnu povinnosť štát brániť. Úvahou sa pokúsím podporiť tvrdenie aj mojím objektívnym morálnym pohľadom na predmetnú povinnosť.

Vlastenectvo ako morálna povinnosť

Ak mám odpovedať na morálnu otázku obrany štátu ako povinnosti, treba si v prvom rade uvedomiť čo je morálka. Morálkou sa *de facto* rozumie ľudské správanie; subjektívne rozlišovanie dobra a zla či mravnosti. Poznemenávam že štátom rozumieme súbor mechanizmov, ktoré vykonávajú jeho občania. Bez činnosti občanov by teda bol nefunkčný a *vice versa* aj občania bez štátu. Preto si položím otázku s morálnym podtónom: Je dobré aby občan svoj štát bránil, je to morálne? Myslím si, že odpoveď je pre väčšinu už z kontextu známa. Mojm nosným argumentom morálnej povinnosti preto bude spomínaný spoločensko-štátny mechanizmus brániť. Morálne prihliadajúc na obranu niečoho čo nás udržuje v bytí je viacmennej už zo seba vyžarujúca povinnosť – teda je to viac než len morálne, je to žiadúce. Hoci niekomu sa môže javiť takýto prístup sebecký, musí sa objektívne pozerať na to **čo by bez oného štátu bol**. Odborne povedané by sa stal cudzincom na území iného štátu, ktorý územie úspešne okupoval. Z človeka by sa stal *apolita*, či inak povedané štátny *apatrid*. Pre jednotlivca by to bola zásadná zmena, ktorú málokto je schopný tolerovať. Predstavte si tento pocit zažiť; pocit, že musíte zrazu byť aj proti svojej vôli niekým iným. Pociť, že musíte tolerovať zvyky iné ako tie doterajšie, že musíte nastúpiť na iný, častokrát tvrdší režim. Neevokuje vo vás táto myšlienka pocit horkosti? Pociť, že by to takto nemalo nastať?. V každom človeku sa tento pocit nachádza; je to pociť vlasti, ktorý by som lepšie nazval *pociť cti*. U každého je však iná miera, ktorá keď sa prekročí, pociť sa prebudí. Povinnosť brániť štát **by som teda z morálneho hľadiska definoval takto**: „*Brániť štát vidím ako morálnu povinnosť každého občana, pričom miera povinnosti by mala byť daná svedomím jednotlivca.*“. Definícia chápe výpočet povinností ako určený do toho bodu, kým by človek nepociťoval krivdu z prekročenia množstva povinností; vysvetlím v skratke. Človek by mal toľko povinností koľko by sám myslel že zvládne na základe svojich individuálnych schopností tak, aby nemal pociť viny že ich je málo alebo pociť nespravodlivosti, že ich je veľa. Prezentovaná úvaha predstavuje subjektívne morálne tvrdenie povinnosti štát brániť s poukazaním na pociť, ktorý spoločnosti prítomný je, no jeho miera je jednotlivo rozdielna.

Súčasná doba a spoločnosť, žiaľ, nevyžaruje priveľkým záujmom o obranu štátu a lásku k vlasti v tomto smere. Žiaľ, ako sa vraví: „*Vox populi, vox Dei*“ – hlas ľudu, hlas boží. Čo ale proti tomu robiť. V tomto musí štát urobiť *svoje*; sám musí človeka presvedčiť viac o láske k vlastenectvu. Musí tak však učiniť výlučne erudovaným spôsobom. Prísne teda podotýkam, že nesmie pri tom všetkom zabúdať na históriu a prax, ktorá poukázala na to čo znamená byť silne vlastencom. Ako úderný príklad uvediem: „*Ich frage euch: Wollt ihr den totalen krieg?*“¹ (J. Goebbels, prejav z Sportpalastrede, 18.02. 1943 ; preklad v poznámke pod čiarou)“ – Ako odpoveď, celá hala plná ľudí súhlasne kričala. *Nacismus*; alebo inak nazývaný *nacionalizmus* je pojem odzrkadľujúci spomínané priveľké až nebezpečné vlastenectvo, ktoré vzniklo ako prejav nekontrolovaného smerovania spoločnosti. Z dejín sú teda známe príklady, kedy priveľká láska ku cti sprevádzaná presvedčivým prednesom, môžu viesť až k *totalnej vojne*. Konflikt by však hľadaním hraníc vlastenectva nemusel vôbec vzniknúť, pričom by hranice mali byť uložené do bodu, kde začínajú záujmy a práva štátu druhého.

Čo teda v konklúzii

Zopakujem: „**Je obrana vlasti naozaj povinnosťou a vecou cti občanov?**“ Úvahou som dospel k morálnemu stanovisku, že brániť štát by mala byť vnútorná ako aj vonkajšia povinnosť jednotlivca. Demonštroval som tým aj kritérium pre rozsah povinnosti. Súčasná spoločnosť, ovplyvnená množstvom prvkov, nemá však rovnaké patriotické zmýšľanie ako naši ascendenti. V toho dôsledku na riešenie spomenutého javu poskytujem moju krátku úvahu o vzdelanom prístupe. Zastávam sa síce morálnej a legálnej brannej povinnosti, no však a *contrario* nie som ani zástancom násilia a uprednostňujem mier. Preto vždy budem rád keď sa bude zvažovať najprv tento fakt.

¹ **Preklad:** „*Pýtam sa vás: chcete totálnu vojnu?*“